
Böjti meditációk

A képes meditációk az evangelikus.hu oldalon jelentek meg 2014. böjti időszakában.

Fotó:
Vancsó Zoltán (photovancso.com)
Meditációk:
Bogdányi Mária (6, 8, 10)
Czöndör István (1, 5, 7, 9)
Koczor Tamás (11, 13, 14)
Zsíros András (2, 3, 4, 12)
Szerkesztette és a bevezetőt írta:
Galambos Ádám
2014.

Böjti meditációk

Belső utakon...

Bevezető

2013-ban Váli Dezső Munkácsy-díjas festőművész Koldus-keresztút című sorozatának egyes stációi és az azokhoz – Czöndör István, Réz-Nagy Zoltán és Szabó B. András evangélikus lelkészek által – írott meditációk kínáltak az olvasónak lehetőséget arra, hogy a böjti időszakban közelebb kerüljön az egyházunkban ritkán használt keresztút értelmezéséhez.

2014-ben a böjt lényegét, az elmélyedés lehetőségeit kerestük. „Ebben a nagyböjti időben nincs semmi, ami a húsvét ünnepe felé haladással együtt a fénynek és örömnek fokozódása volna. Sőt minden egyre komorabb lesz, és mind jobban előreveti árnyékát az időszak utolsó hetének sötétsége és fájdalmas gyásza" – fogalmaz dr. Jánossy Lajos Az egyházi év útmutatása című könyvében.

Hogyan lehet átélni azt az időszakot, ami nem a fény felé, hanem nagypéntekre mutat? Mit jelent az úton lét, a megfáradás, a kísértés vagy az imádság? Szakítunk-e naponta legalább pár percet arra, hogy ne csak napi igényeinkre figyeljünk, hanem észrevegyük a csendben, a természetben, szeretteinkben és a körülöttünk lévő világban a böjtölés megélésének lehetőségét? – Ilyen és hasonló kérdésekkel foglalkozunk a többek között Balogh Rudolf-díjjal kitüntetett **Vancsó Zoltán** *fotóművész alkotásain keresztül.*

A meditációkat idén is evangélikus lelkészek írták. A szerzők: **Bogdányi Mária**, *a Győri Evangélikus Egyetemi Gyülekezet lelkésze,* **Czöndör István**, *a Balatonboglári Evangélikus Egyházközség lelkésze,* **Koczor Tamás**, *a Ferencvárosi Evangélikus Egyházközség és a Deák Téri Evangélikus Gimnázium lelkésze, illetve* **Zsíros András**, *a Medgyesegyházi Evangélikus Egyházközség lelkésze.*

Alkalmat kíván nyújtani az olvasónak arra, hogy egyre beljebb menjen és saját, egzisztenciális kérdéseivel foglalkozzon A rövid olvasmányok és a mellettük megjelenő vizuális tartalom együttese – reménység szerint – lehetőséget teremtenek arra, hogy a böjti időszakban életünk lényegi kérdése, a Krisztushoz való tartozás kapcsán egyfajta útmutatást kapjunk és elmélyedhessünk benne.

RÁHANGOLÓDÁS AZ ÚTRA...

Minden út az elején széles, aztán egyre inkább leszűkül, beszűkül. Azt tapasztalom, hogy amikor megszületik az „útiterv", akkor még nagyszabású, nagyratörő, merész, de miután elővesszük a térképet, a papírt, egyre inkább veszít erejéből, lendületéből. Az út elején állni mindig felemelő, vagány és nagyszerű, aztán az első lépés izgalma után jönnek az unalmas második lépések...

Nézem Vancsó Zoltán képét, és tudom, én állok ott. Látom a mellettem elhaladó lábnyomokat, melyek kifelé tartanak a képből, én meg csak megyek... Megyek szembe, ellen, csak azért is... A képen látható természeti kompozíciót, szimmetriát csupán két alakzat bontja meg: egy ember és egy templomtorony. Az alany és a tárgy, a tér és az idő. Megörökít egy egyszeri, megismételhetetlen pillanatot, mégis dinamikus a kép. A templomtorony mértani viszonyulási pont, amely felé halad az, aki úton van. A mozdulatlanságában megmozdul a kép. Úgy látom, mintha életmentő segítséget hozna a vándor a kiszáradt folyómederbe: a palackjában hozza a vizet, az utolsó cseppeket, a legdrágábbat.

A kezében lévő PET-palack, műanyag flakon rádöbbent arra, hogy az idei böjt lehetőséget ad arra, hogy környezettudatosan éljük meg ezt a negyven napnyi hosszú utat. Ma ez a böjt! Ma a böjt „zöld", „öko"! Hogyan lehet az? Figyeljünk arra, hogy ne használjunk PET-palackot, hogy csapvizet igyunk, hogy szelektíven gyűjtsük a hulladékot. Az „ökoböjt" felnyitja a szemünket a felelősségünkre, hogy ha kevesebb húst eszünk, akkor kevesebb állatot kell megölni. Ha gyertyát gyújtok este a családi asztalnál, akkor energiát takarítok meg, és még hangulatos is. Negyven nap = negyven kilométer: ha helyi termelőktől vásárolunk, akkor csökkentjük a szállítással járó környezetterhelést, kevesebb csomagolóanyagot kell felhasználni, és a szűkebb közösségünket erősíthetjük.

40 nap, 40 km, 40 ezer tonna: ennyi műanyag palack gyűlik össze ma Magyarországom évente, ami eltakarná a dombot, a templomtornyot.

Megrázó a kép, mert nem tudod, hogy az első vagy az utolsó PET-palack van ott a kézben. Lesz rá negyven napod, hogy megfejtsd!

AZ AKARAT MOZDULATAI

Amikor telefonálok, valamiért az a kényszerem támad, hogy járkáljak beszélgetés közben. Mintha a lábam össze lenne kötve a fülemmel, a figyelmemmel, az értelmemmel. Mintha meghiúsulna a kommunikáció, ha én közben egy tapodtat sem mozdulnék. Mintha ezzel közelebb tudnék menni ahhoz, akitől egyébként több száz kilométer választ el.

Talán így is van. Lehet, hogy így kellene böjtölni is. Így keresni meg, ami ugyan nem veszett el, csak elmerült mélyre a mindennapok rutinjában: odamenni érte, átölelni, és visszavinni a méltó helyére – a szívünk közepére. És akkor megérthetjük talán azokat is, akik hozzám hasonlóan látszólag egy helyben járkálnak, miközben olyasvalakivel beszélnek, aki valahol máshol van. Mert ezek a lépések a távol levő felé tett lépések. Az akarat mozdulatai. Tudattalan kifejezései annak, hogy egyre közelebb és közelebb kerülünk Hozzá: immár nemcsak szavainkkal és gondolatainkkal, de egész lényünkkel, testünkkel, lelkünkkel együtt is. El kell hát indulni, meg kell mozdulni, lépni kell, mert a világ leghosszabb útja eljutni az elménktől a szívünkig.

Most merre? – kérdezi tanácstalanul az *utazó*. S tekintetével az elágazástól vezető utakat fürkészi. Vajon hová visznek? Vajon milyen rajtuk járni? Vajon kivel lehet találkozni útközben? És a végén? Nehéz kérdések ezek. Nehéz, mert az út elején nem látszik, milyen lesz a vége. Csak akkor ismerhetjük, ha már jártunk rajta. De az élet nem ilyen.

Rutinos utazók erre azt mondják, erre való a térkép. Vagy egy vezető, akinek van helyismerete. Igen. A *térkép* vagy a *vezető* bizony komoly segítség. Életbevágóan komoly. Nélkülük hiába is keresnénk az *utat*, mert annyi tábla van körülöttünk, annyi nyíl, annyi felirat, hogy képtelenség közöttük eligazodni. Ezek azonban csak küldenek. Csak térítenek jobbra-balra. Csak irányítanak, útbaigazítanak, el- vagy megfordítanak. A *térkép* és a *vezető* viszont hív. Hív és vezet. Veled tart, veled marad, míg megérkezel.

Hozzá.

AZ ELSŐ FELISMERÉS

Bezártam az ajtót? Becsuktam az ablakot? Elzártam a gázt? – tipikus kérdései ezek az úton levő embernek. Pontosabban annak, akinek a teste ugyan elindult, de a lelke, a gondolatai még mindig odahaza vannak, aki még mindig legszívesebben a megszokott hely körül téblábolna, és a biztonság kedvéért nem tenné ki egy percre sem a lábát otthonról.

A böjti úton levő is szembesülhet ezzel az érzéssel. A bizonytalanság kínzó kérdéseivel, amelyek képesek lennének akár még vissza is fordítani, vissza oda, ami lehet, hogy megfásult, romlott, kopott, de legalább ismerős: a régi élethez, a mozdulatlansághoz, a beletörődéshez.

Ha elfog ez az érzés az úton, inkább állj meg! Ülj le az út szélére, lógasd le a lábad a semmibe, nézz körül, milyen tájon visz keresztül az ösvény! Mert az úton levő első felismerése éppen az, hogy valami megváltozott, valami megmozdult, valami új jön – s ha ez ellen a régi éned egy szikrányi maradéka is tiltakozni kezd, és vissza akar fordítani, csak így tudod csendre inteni.

Ülj le az út szélére, és várd meg, amíg a lelked, a gondolataid utolérik útra indult önmagadat! Ha már nem fontos, mit hagytál otthon, ha már egész lényedet csak az tölti be, hogy elindultál, úton vagy, és megszületik az érzés, hogy menni kellene már tovább, mert sok–sok nehéz lépés vár még rád: csak akkor kelj fel, és indulj tovább!

AZ ELSŐ KUDARCOK

Mint egy útszéli kereszt valahol a Kemenesalján, olyan magányos ez a kép. Itt-ott rozsda eszi, a talapzatról is lepattogzott már a burkolat, de még mindig állja az idő próbáját. Ismerősek ezek a sokszor kéz nélküli, fej nélküli korpuszok, melyek még egy kézzel is úgy tudnak kapaszkodni a mindenségbe. Hasonlít rám. Rám, aki egy kicsivel ki akarok emelkedni, magasabb akarok lenni, mint a többiek. Rám, aki egy centivel meg akarom dönteni a világrekordot, egy lépést akarok tenni a Holdon, és egy karnyújtásnyira tőled egyedül tudom magamat érezni...

Az ember még a hegycsúcsot is megnagyobbítja, a hegy tetejére is csúcsot épít. Mert kell a mámor, a szédülés élménye, mint amikor fent állunk a dobogón, a katedrán vagy a szószéken… És oly könnyű ott elveszteni a fejünket. Az anyanyelvünk – mint oly sokszor – ismét képies és sokatmondó. A kudarc szóban ott rejtőzik az „arc" szavunk. Az emberi történet ezekről az arcokról, a kudarcokról szól, amiképpen ez a kép is: nincs arca, nincs feje. Egyetemes emberi tapasztalatunk, hogy a kudarcot nem lehet megélni arctalanul. A kudarchoz hozzátartozik a sírás, a tenyerekbe temetett arc, a mélyről feltörő kiáltás. A kudarccal ellentétben a sikert viszont meg lehet élni arctalanul, a sikerben könnyebben elveszti az ember a fejét. Nézem a képet, és a sikertől megrészegült, a csúcsokat meghódító emberből hiányzik valami, ami lényegi, az ismertetőjele: az arca, a feje, a tekintete.

Rá kell döbbennem, hogy nem az a kudarc, ha nem tudom megmászni az életem hegyeit, nem az a kudarc, ha nem tudok felállni a dobogóra, nem az a kudarc, ha csak egy kézzel tudok kapaszkodni. A kudarc az, amikor az ember „kép-telenné", „arc-talanná" válik.

Végtelennek tűnő búzatáblák közt járok. Nem is tudom, hova megyek.

Végtelennek tűnő tengerparton lábamat mossa a víz. Egyedül vagyok.

Végtelennek tűnő homokdűnék tetején ülök. Elfáradtam.

Mélység. Mindennapjaimat át meg átjárják a meg nem értettség, az értelmetlenség pillanatai és én már nem mindig tudok és akarok harcolni.

Magasság. Felettem viharfelhők sorakoznak. Vagy éppen ártatlanul-idillien süt a nap és megjátssza a jó idő, hogy minden rendben.

Föld és ég határán egy láthatatlanul feszülő szál, melyen drótkötéltáncosként egyensúlyozni kéne. Honnan lesz hozzá a bátorságom? Acrofóbiával sasszézni?

Egy nagy mélység fölött kihúzott kötél. A kötéltáncos a figyelő tömegnek feltette a kérdést, elhiszik-e, hogy ezen a kötélen végig tud menni egy talicskával?

– Elhisszük! Lássuk! – volt a válasz.

Mire a kötéltáncos:

– Ki ül bele a talicskába?

Néma csend.

Aztán egy kisfiú jelentkezett, és fürgén belemászott. A kötéltáncos végigtolta a talicskát a kötélen maga előtt. Miután mindketten épségben újra a szilárd talajra léptek, többen megkérdezték a kisfiút:

– Nem féltél beleülni?

– Nem, mert az édesapám tolta a talicskát – válaszolta egyszerűen.

A KÍSÉR(T)ÉS

Ősz van, az autómban ülök, esik az eső és fázom. Az ablaktörlő egy pillanatra tisztává teszi a kilátást, de hamar elmosódnak az északi part hegyei. Magányos vagyok. Tétován bámulok kifelé és próbálom felidézni azt, amikor még sütött a nap, amikor még tiszta volt a kilátás, amikor még jól látszottak a Golgotán a keresztek. Félek. Egyedül vagyok, de nincs bátorságom és erőm kiszállni az esőbe, hogy megmosson.

Az autóm központi zárának kattanása is figyelmeztet, hogy a kísértés sosem a külvilágból, valahonnét felülről származik; a kísértés az elnyomott indulataimból, az elnyomott szexualitásomból, az elnyomott mohóságomból táplálkozik. A kísértések nem mérföldekre vannak tőlem, hanem nagyon is közel, nem maradhatok semleges vagy kívülálló. A kísértés belőlem származik, ott ül velem az autómban. Semmi köze a külvilághoz, nem arról van szó, hogy jön az ördög, a sátán és egyszer csak megkísért. Nem arról van szó, hogy jön és már messziről könnyen felismerhető, mindenkitől jól megkülönböztető. Nem. Arról van szó, hogy ott van benned, hasonlít rád és végig kísér(t) az életed útján. Ősz van, az autómban ülök, esik az eső és fázom. Az ablaktörlő egy pillanatra tisztává teszi a kilátást és végre megláthatom újra a Golgota keresztjeit.

„*Először sírsz. Azután átkozódsz. Aztán imádkozol”* –mondja az erdélyi evangélikus költő, Reményik Sándor. Kinek-kinek talán más az „életprobléma-megoldási” sorrendje, de érdekes, hogy ritkán áll legelöl az imádság. Talán nagy bajban az az első, hogy fohászkodsz? Vagy még „*…megfeszíted körömszakadtig maradék-erőd…”,*mert úgy illő és arra vagy szocializálva, hogy mindent a saját erődből érj el?

Állj meg egy percre és gondold meg: mit jelent az ima számodra? Mennyire van jelen a mindennapjaidban?

– Lelki köldökzsinór *vagy* utolsó szalmaszál?

– Napi betevő falat *vagy* „nekem a kérés nagy szégyen”? (Nagy László)

– Elhagyhatatlan, mint egy fogmosás (bár az is elmarad olykor) *vagy* „feledhető”, mert annyi minden szövi át meg át a nap 24 óráját, hogy reggel rohanni kell, este meg félájultan ágyba zuhanva már nincs rá idő.

„*Szemeimet a hegyekre emelem, onnan jön segítségem.*
Az én segítségem az Úrtól van, aki teremtette az eget és a földet.
Nem engedi, hogy lábad inogjon, nem szunnyad a te őriződ.” (Zsoltárok könyve 121.)

CSEND

Kezdetben teremtette Isten a csendet és a zajt. A zaj még kietlen és puszta volt, a mélység fölött sötétség volt, de Isten Lelke lebegett a vizek felett. Akkor ezt mondta Isten: Legyen csend! És csend lett.

Látta Isten, hogy a csend jó. Elválasztotta Isten a csendet a zajoktól és elnevezte a csendet nesztelenségnek, a zajokat pedig hangoknak. Így lett este és lett reggel: első nap.

Végezetül az Isten elvette az embertől a csendet, mert az ember szakított a jó és rossz tudásának fájáról. Ekkor azonban megijedt az ember, mert meghallotta az Úristen hangját, amint halk szellőként járt-kelt a kertben. Így lett reggel és este: az utolsó nap.

ELFOGADNI A NEHÉZSÉGET

A mai társadalom egyik legnagyobb hazugsága, hogy elhallgatja a szenvedés, a nehézségek, a terhek meglétét és létjogosultságát az ember életében. Ezek mintha csak bizonyos életkorban, csak bizonyos emberek esetében lennének valósak, egyébként pedig csupán olyan kóros kinövései a gőzerővel a boldogság felé robogó emberiségnek, amit gyorsan le kell metszeni, meg kell szüntetni, de minimum eltakarni.

Azután eljön az idő, amikor végtelenül nehéz. Amikor nem működik semmi úgy, ahogyan megszoktuk, ahogyan „kellene". Amikor fáj. Amikor belegebedünk.

Most mi lesz? Ezt miért kaptam? Mit tegyek? Ez nem lehet igaz... Ezt nem hiszem el...

Isten kezéből a jót is és a rosszat is, a szépet is és a nehézségeket is el kell fogadnom. Azzal a biztos tudattal, hogy ő segít az elhordozásban. Igen, a legrosszabb se tart örökké.

Nick Vujicic 30 éves kéz és láb nélkül született fiatalember. Csupa kereszt és szenvedés az élete. És ő boldog férj, édesapa. Életvidáman reményt ad emberek ezreinek előadásaiban. Ő mondta egyszer: „*Döntést kellett hoznom, hogy mérges legyek- e Istenre azért, amim nincs, vagy hálás legyek azért, amim van."*

Egyedül Isten segítségével, állandó jelenlétével tudok tűzön-vízen át a keskeny úton járni. Azon az úton, ahol elindultam, ahol nemcsak szép és kellemes, boldog és finom élmények érnek, hanem keserűség és fájdalom is. Ahol azonban az Isten áldása kísér életem minden napján. Az áldás olykor vigasztalás, olykor együtt-zokogás, gyöngéd karolás. Vedd észre, hogy mindezekben is Isten lép melléd.

EGYEDÜL

Lépcső felfelé. Van, akiben maga a kihívás ez. Elindulni felfelé újabb magaslatok, újabb titkok felé. A bátorság, kitartás próbája ez. A remény útja felfelé vezet.

Aki magányos, éppen ezt veszíti el. Számára ez a lépcső az elveszett küzdelem helye. Senki nem megy fel vele, hogy társa legyen titkok kutatásában, senki nem támogatja, ha megbotlana. A magányos, talán el sem indul ezen a lépcsőn. A képen egy kabát is van, felakasztva a fára. Ember nincs. Talán ott ül a fa alatt, soha többé felállni nem akarva. Talán eltakarja az arcát. Úgy érzi, valóban nincs is.

Böjt van. Ilyenkor az egyedüllét különös tartalmat kap. Menj be a belső szobádba, titkon imádkozzál egyedül – mondja Jézus. Ez az egyedüllét soha nem magány. Ebben az egyedüllétben mindig ott van Isten. Azt olvassuk, Jézus is volt így: „de miután elbocsátotta a sokaságot, felment a hegyre magánosan imádkozni. Amikor beesteledett, egyedül volt ott." (Mt 14, 23) Az emberek közt magányos volt, az imádkozásban egyedül volt.

A lépcső előtt állok. Magányom megbénít. A lépcső előtt állok. Egyedüllétem erőt ad.

Bár tudna minden magány feloldódni abban a tudatban, hogy senkit nem hagy el Isten. Bár mondhatnám azt, hogy a magány bárhogy is feltörhető. Nem vagyunk ebben nagyképűek.

Olykor azonban mégis megtörténik a csoda. Nem csak úgy, hogy valakinek társa lesz. Isten közelében olykor a magány egyedüllétté szelídül.

A lépcső előtt állok. Bénultságom gyógyul. Indulnom kell! Vár a lépcső teteje. Titkok és jövő. Egyedül vagyok, de nem vagyok már magányos. Veszem a kabátomat.

A KÖZÖSSÉG ELFOGADÁSA

– Elnézést, én voltam itt előbb! – rivallt rá valaki a sorban előrébb lépőre. Valóban ő volt itt előbb. Emlékszem. Mert én már őelőtte is itt voltam. És persze amikor én ideértem, akkor is volt már itt valaki.

Ilyen ez. Állunk a sorban, egy helyben toporgunk, és nem merünk messze menni, nehogy valaki időközben elfoglalja a helyünket. Így inkább csak várunk. És közben állunk. Sorban.

Micsoda vicces paradoxon! „Sorban állni". Mintha lenne sorrendje az egy helyben állásnak! Mintha számítana, hogy ki van előrébb, és ki hátrébb, ha csak állunk, és nem megyünk sehova!

Halad egyáltalán ez a sor?! – kérdezhetnénk. Valószínűleg joggal. Mert ha csak állunk abban a sorban, az már inkább olyan, mint a sír: néma, mozdulatlan, végleges, és bár megállapítható a sorrend, valójában teljesen lényegtelen, ki ki mellett foglal helyet.

A sor olyan, mint a sír, ha nincs benne sodrás! Az az élő folyam, amely körülvesz, átjár és magával ragad: így lesz a sorból sors.

S a sorsban már van értelme osztozni. Akiknek közös a sorsa, azok már társak. Elválaszthatatlanok, összetartoznak, együtt mennek tovább.

Amikor Jézus bevonult Jeruzsálembe, az emberek sorban álltak előtte az út mentén. Aztán Jézus elhaladt előttük.

És mögötte már nem volt sor többé.

AZ ÉRTEM TÖRTÉNT SZENVEDÉS MEGÉRTÉSE

Futok. Nemsokára sötét lesz, hamarosan felkapcsolja lámpákat. Futok. Csak a magam zihálását hallom. Csak a talpam ritmikus csapódását az aszfalton. Futok. Nincs ellenfelem, csak az idő. Nem kell leküzdenem senkit, csak saját fáradtságomat. Futok. Nincs cél, hova futhatnék. Ugyanoda érkezem, ahonnan elindultam.

Amikor gyerekek voltunk, versenyeztünk. Ki ér körbe hamarabb a háztömb körül. A harmadik próbálkozás után bátyám adott egy utcahossz előnyt, hogy neki is érdekes legyen kissé. Így is vesztettem. Most csak magam futok.

Talán ennyi, amit az életről el lehet mondani. Körbe-körbe futunk. Nincs cél előttünk. Megszokott utakon már versenytársunk sem akad. Csak a saját zihálásunk, a saját lábunk üteme, csak a saját szívverésünk kísér el. Míg utolsót nem dobban. Ennyi lenne?

Az út szélén kereszt. Nem hat meg. Láttam ezerszer. Tudom, Jézust nem így feszítették meg, az egész csak stilizált, szenvedés-nélküli, kifésült. De hirtelen eszembe jut az a szenvedés. Az igazi. Az, ami nem ilyen szép, hogy csak így el lehetne futni mellette. Ami előtt meg kellene állni mindenképpen.

Megállok. Miért érint meg éppen most ez az emlékezés? Annyiszor volt már az életemben, köznapivá lett, érdektelen, megszokott. Miért éppen most szólít meg? Talán életem monotonitása ébresztette fel azt a vágyat, hogy meglássak valamit értelméből? Talán a lassan utolsó dobbanására készülő szívem ijesztett meg? Egyszer értem az Isten szenvedett. Jézus végtelenül magára maradva halt meg értem. Értem szúrták át. Értem gyalázták meg. Értem. Értem. Értem.

Hogy az életem ne puszta köröket írjon le a semmiért. Hogy minden lépésemnek lehessen célja. Hogy meghallhassam a másik lábának ritmusát is, még ha meg is előz. Bár visszautasíthatnám szenvedését: nem érek annyit, ne tedd meg! De akkor nem lenne közöm hozzá. Akkor most nem állnék itt a csillagok alatt, és nem bámulnék az ég felé. Már kigyújtják a lámpákat. A kereszt egyre kevésbé látszik az út szélén.

AZ UTOLSÓ SZÓ

Az ég és föld összeér. Nem csak a templomban hasadt ketté a kárpit kitárva a szentséges titkokat ország-világ elé. Az ég és a föld összeér. Krisztus halála új utat tör, Isten végtelenül közel kerül az emberhez.

A Golgotától 500 méterre a hatalmas jeruzsálemi kultusz mindent megtesz, hogy megszólítsa Istent. Áldozatok, zsoltárok éneklése, kürtök kiáltása.

A Golgotán az Isten mindent megtesz, hogy megszólítsa az embert. Itt létrejöhet a találkozás. Csak itt jöhet létre a találkozás. Ég és a föld összeér.

A templomi istentiszteleten nem tárulnak fel a titkok. A zsoltárokra süket marad Isten. Az áldozatoktól undorodik. A kürtök riasztják.

A Golgotán csend van már. Bár távolról hallatszik a templomi lárma, itt csak suttogva szólnak. Már a katonák sem zajonganak. A haldokló mond még egy-két mondatot. Mindenki várakozik.

Egész keresztyénségünk szíve közepe ez a néhány nap. Halál és feltámadás. Nem a fogalmak. Nem a jelenség. A keresztyénség szíve közepe Jézus. Az ő halála és feltámadása. A végtelenül ajándékozó Isten, aki semmit nem vár el már az emberétől. Mindent ő akar adni. Annyiszor hangsúlyozta azt, legyünk ajándékozók, most maga is az: végtelenül ajándékozó. A kereszt szeretete megmutatása. A legvégsőkig elmegy.

A haldokló utolsó szava már alig hallható. Benne van egész élete. Benne van Isten minden szeretete. Benne van az ember iránt érzett minden féltése. Benne van a nagy vacsorát rendező úr és a fiát hazaváró apa. Benne van a pásztor aggodalma és a pénzét kereső asszony ügybuzgalma. A szó azonban nagyon is emberi, egy haldokló utolsó szava: elvégeztetett.

Elvégeztetett.

Az ég és a föld összeér.

